

Med datorisering blir gemensam skolkö effektiv

Dagens Nyheter den 16 maj 2016

Konsekvenserna av dagens system oroar.

För det första, i ett system med en offentligt finansierad skolpeng är det oklart varför friskolor ges möjlighet att ha andra urvalsprinciper än offentliga. Det finns dessutom en studie som tyder på att kötid som urvalskriterium leder till ökad segregation (Friskoleurval med segregation som resultat; Lärarförbundet, LO och Lärarnas Riksförbund). Exempelvis har 25 procent av friskolorna med kösystem en kötid på minst fem år vilket innebär att eleverna i princip måste ställas i kö dagen de föds för att garanteras en plats, något som främst föräldrar med högre utbildning utnyttjar.

För det andra försvårar det klivna antagningssystemet planeringen i de kommunala skolorna som har ansvar för att varje elev får en plats. Kommunerna vet inte på förhand hur många elever som behöver plats i kommunala skolor. Vidare riskerar eleven som inte fick önskad plats i friskola att hamna i kläm då hen kommer in sent i processen och blir anvisad en skola som hen kanske inte vill gå på. Å andra sidan tar elever, som antagits till en friskola men som även ansökt via den kommunala kön, upp platser som skulle kunna ges till en annan elev eller som blivit anvisade en plats på en av eleven lägre rankad skola. Dessa matchingsproblem leder till ineffektivitet och stor osäkerhet för alla inblandade.

Med en gemensam kö och gemensamma urvalskriterier skulle flera av problemen kunna lösas.

Motståndarna till en gemensam kö förklarar att de kommunala köerna är administrativt tungrodda. Detta är dock en sanning med modifikation. Idag genomförs placeringarna helt eller delvis manuellt. Det finns dock undantag som Botkyrka och Stockholm där man använder ett delvis datoriserat system. Steget borde nu tas till fullständig datorisering.

Vi vet att det finns ett relativt enkelt sätt att effektivt datorisera skolvalsprocessen. 2012 års Nobelpris i ekonomi delades ut för denna upptäckt. Systemet har använts i bland annat New York som med mycket goda resultat varje år placerar cirka 100 000 elever. I försök har vi placerat Stockholmsstads förskoleklasser till skolor på cirka 30 sekunder. Något som det i dagläget tar månader av möten att uppnå. Och då är man inte ens säker på att den slutgiltiga placeringen är speciellt effektiv.

Ett datoriserat system är dessutom flexibelt och kan lätt anpassas till så kallat kontrollerat skolval, som flaggats för av Skolverkets generaldirektör Anna Ekström i SVT Agenda. Exempelvis skulle man vid varje skola kunna inför en speciell prioritet för nyanlända flyktingbarn och dessa skulle då kunna placeras ut utan att ge avkall på vare sig rättssäkerhet eller effektivitet.

Ola Andersson, docent i nationalekonomi vid Institutet för Näringslivsforskning och Lunds universitet
Tommy Andersson, professor i nationalekonomi vid Lunds universitet: